

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

EN NOM DE LA LLEY...

Comensan al Paralelo els derribos de las construccions aixecadas fora de la línea oficial.

UNA QÜESTIÓ GRAVÍSSIMA

Els Hospitals de Barcelona

II

L' ARQUITECTE DOMÉNECH Y MONTANER

ANTECEDENTS Y REALITATS

QUAN el Doctor Robert y 'ls seus companys de Junta del Hospital de la Santa Creu varen confiar al Sr. Doménech y Montaner l' encàrrec de projectar y construir els nous Hospitals de Barcelona, havían de tenir en compte alguna cosa més que la filiació política regionalista del favoregut; havían de considerar la seva competència tècnica y professional, no ja tan sols en el concepte de projectista, sino també en el d' home calculador y capás de convertir en una realitat pràctica els seus projectes. L' arquitectura no es un art de pura imaginació ó de fantasia, com la pintura y l' escultura, en l' exercici de las quals l' artista no troba casi més límits que 'ls de la seva potencia creadora. Las obras arquitectónicas no 's projectan pera quedar-se sobre 'l paper; es necessari construhirlas, y com la construcció implica gastos considerables, precisa calcular al céntim lo que costarán y veure si 's disposa de medis suficients pera realisarlas. No fentho aixís, se corre 'l perill de no construhirlas may, y si, á pesar de tot se comensa á edificarlas, á lo millor s' agotan els recursos y 's quedan á mitj-fer.

Baix aquest aspecte s' ha de confessar que l' senyor Doménech y Montaner reuneix en la seva historia professional una serie de antecedents ben poch recomenables. Admetém que com á projectista sigui un' áliga, el *non plus* de l' arquitectura, la gloria més legítima de la nostra terra, conforme li diuhen els seus admiradors; en cambi, com á realisador de projectes, haurá de confessar tothom qu' es un desastre en forma humana. Y consti que no ho dihem per dirho, sino que tením datos que desgraciadament ho corroboran.

Acabava de sortir de las aulas, ab el títul de arquitecte, quan la Diputació provincial de Barcelona convocava un concurs pera premiar el millor projecte d' edifici destinat á albergar las ensenyansas provincials. Al efecte havia sigut adquirit, mitjansant expropiació per causa de utilitat pública, un gran solar en l' Ensanche de la Dreta, limitat pels carrers de Bruch, Ausias March, Bailén y Ronda de Sant Pere. Aquest era l' emplaçament al qual havían de acomodar-se els planos. El Sr. Doménech y Montaner en col·laboració ab el seu condeixible D. Joseph Vilaseca, concorregueren al concurs ab un projecte que portava el lema modest: «*Tú serás rey.*» Y en efecte, guanyá 'l premi. Era realment magnífich, y de alabansas no 'n vulguin més que las que va meréixer.

Pero darrera del calor de las alabansas vingué la fredor del càlcul, y la Diputació 's trobá ab que no tenía prou recursos pera realisar l' obra. No perque 'l pressupost que havían conjuminat els projectistas sigües cosa del altre mon; pero aquest pressupost fet á bell-ull, com se fan casi sempre tots els pressupostos, se quedava molt enrera de lo qu' exigía la realitat de la construcció.

El temps anava passant y l' obra no 's feya. Un día la Diputació prengué l' acort de desistir d' ella, enagenar els terrenos que durant tots aquells anys d' espera havían adquirit un gran valor, y aplicar el seu producte á la construcció de altres edificis més modestos, destinats á albergar las ensenyansas

provincials. Una vegada ferm aquest acort, els propietaris dels terrenos expropiats reclamaren y obtingueren al fi la seva reivindicació, y la Diputació Provincial al últim va quedar-se sense terrenos, sense edificis pera las ensenyansas; pero ab un projecte espatarrant, que havent sigut premiat ab el lema: *Tú serás rey*, quedava reduhit á res. Ja ho diu l' adagi: «O rey ó res.»

De manera que per culpa dels arquitectes, que feren sobre 'l paper un projecte fantasiós y molt superior á las forsas de la Diputació Provincial, avuy la Provincia no té las sevas escolas instaladas en edificis propis, y sobre 'l gran solar en que havían d' edificarse s' hi aixecan un gran número de casas de lloguer.

¿Faltan encare nous antecedents en demostració dels errors de càlcul y de la falta de sentit pràctich que caracteriza á la gloria més legítima de la nostra terra?

Donchs aquí tenen el Castell dels Tres Dragons del Parch: aquí tenen també l' Escala d' honor de la Casa Gran. Una y altra obra han quedat sense acabar per haver-se agotat, avants de la seva terminació, la consignació pressupostada.

De manera que si la Junta del Hospital de la Santa Creu hagués tingut en compte aquests antecedents, s' hi hauría mirat una mica avants de conferir al Sr. Doménech, l' encàrrec de projectar y construhir els nous Hospitals, el de Sant Pau y 'l de la Santa Creu, englobats. Tant més quan se tracta, no del lluhiment de un arquitecte, sino de posar remey á una necessitat urgent y imperiosa que de molts anys ensá 's deixa sentir á Barcelona: la de que, per falta de llits, centenars de malalts, no tinguin de quedar, com quedan avuy, privats de assistència hospitalaria.

Perque la gloria més legítima, además de la falta de sentit pràctich, adoleix de un altre defecte que li reconeixen las personas que han estat ab ell en relacions de caràcter professional. La gloria més legítima es displicent. La gloria més legítima no compren, ni ha comprés may el valor del axioma inglés «El temps es or». La gloria més legítima, emulant als artistes somniadors, deixa passar devagadas senmanas y mesos enters, pera resoldre qual-sevol petit detall dificultós que li surti al pas.

Fora un gran arquitecte pera dedicar-se á obras eternas, com el Temple de la Sagrada familia, que corre á càrrec del seu colega, Sr. Gaudí. Mes ¿qué importa que aquelles obras s' eternisin? ¿Qué importa que lo construhit s' envelleixi, avants de acabarse 'l tot, si fins sembla que ab aixó, anant á pas de caragol, adquireix l' edifici la venerable importancia de las seculares catedrals?...

Pero una construcció com la de un Hospital, destinada á cumplir fins benéfichs, que avuy están desatesos, no comporta, sino procedint sense conciencia, semblants dilacions. Cada día que passa, cada hora que 's pert son un día y un' hora robats al consol que necessita 'l dolor agé. Si la gloria més legítima mirés la qüestió baix el punt de vista humanitari, ni somiaría, com ha estat somiant fins ara, ni podria dormir tant sols pensant ab las penas de tants desventurats, que, per falta de llit en un hospital, han de morir en un recó sense assistència ni ajuda de ningú, en aquesta populosa y rica Barcelona, cap y casal de Catalunya, com li diuhen els companys de causa. ¿Quína vergonya per la ciutat, y quín remordiment pels que son causa voluntaria ó inconscient de aquest estat de cosas!

No fora just fer responsable al Sr. Doménech y Montaner, de la gestió desconcertada dels marmes-

DON QUIJOTE Y SANCHO PANZA

ors de D. Pau Gil, que tant temps han perdut y tants diners han derrotat en tota mena de inútils y desastrosas tentativas. Pero per fi, en abril de 1901 varen decidir entrar en inteligencias ab l' Hospital de la Santa Creu, y en el mateix mes, el día 19, la Junta del Hospital va designar al Sr. Doménech com arquitecte de las obras. Han passat tres anys y mitj desde la fetxa de la designació... ¿y qué s' ha fet en tot aquest temps?

Públicament, no més que un acte: la colocació solemne de la primera pedra, que tingué efecte 'l 4 de janer de 1902. Y privadament, un projecte, qu' es el mateix que doná á l' estampa ab gran rebombori d' elogis *La Veu de Catalunya* del día 26 de mars del any corrent, y que á nosaltres ens semblá desde 'l primer instant un gran projecte pera quedar-se sobre 'l paper; pero un gran desastre pera quan s' intentés portar á la práctica. Aquell plan de las fracassadas Escuelas provincials, que hem mencionat més amunt, anava á tenir son digne parió en el projecte d' Hospital de Barcelona y encare agravat, per tractarse de una construcció de molta major importancia que aquella. El Sr. Doménech no ha escarmentat. Tan ilús, tan somiatruytas es avuy, després de 30 anys de práctica, com quan sortía de l' Escola, ab el títul de arquitecte redactat de fresch.

Y perque no dignin que es aixó una apreciació individual sense fonament, donarem en el número pròxim, un croquis de dit projecte, y ab ell á la

vista, demostrarem que no es viable, qu' es ruinos, qu' está fora de la realitat; que no bastan de bon tros pera realisar-lo ni 'l llegat de D. Pau Gil, ni 'ls medis de que disposa l' Hospital de la Santa Creu. Y ho farem pel públich, no pel Sr. Doménech, que á horas d' ara ja 'n deu estar sobradament convensut.

O sino, digui que ha fet durant tot el temps que té l' assumpto al seu càrrech més que bregar ab las ineludibles exigencias de la realitat, que li traban els passos, per culpa seva excludivament.

Desde 'l primer día, podía disposar dels terrenos y de una suma de dos milions de pessetas (el llegat Pau Gil) pera empendre las obras á la carrera. Y no obstant, vagin

á visitarlas y veurán lo que s' ha fet fins ara. S' ha rodejat l' immens solar de una tapia del gruix de un envá; s' ha derruhit part de una casa que va adquirir-se; s' han colocat en l' exterior unas fitas de pedra ab l' escut de la ciutat y l' indicació del quatre punts cardinals, y en l' interior s' han efectuat alguns treballs d' explanació y s' han obert las valls destinadas als fonaments de alguns dels 48 edificis que han de constituir l' Hospital. De pedra no se n' ha colocat més que una: la primera. Prompte farà dos anys que fou colgada y encare no té companyia.

Y aquellas valls, més que pera sustentat els fonaments dels edificis de un Hospital fantástich, semblan fossas de cementiri obertas per enterrarhi alguna cosa morta.

P. DEL O.

SUPERSTICIONS

En Lluís y la Mercé
fará un any que van casarse;

Després de l' aventura del Paralelo.

ell sigué qui apagá 'l llum
y ella avuy ja es á fer *malvas*.

Hi caigut varias vegadas
y casi may m' he fet mal;
vaig dí un día ¡Sant Antoni!
y 'm vaig obrir tot el cap.

MERO S.

BARCELONERÍAS

Tot just refets del trasbals que las últimas festas van ocasionarnos, un nou aconteixement vé á ocupar la nostra atenció.

Dilluns, á l' hora de dinar, en tots els menjadors no 's parlava d' altra cosa.

—¿Sabs?—deyan las donas als seus marits:—¿sabs el pa? S' ha pujat.

—¿Per qué?

—No ho sé: el forner no ha pogut explicar-ho. Lo únich que m' ha dit es que d' avuy endavant cada pa, sigui de barra, sigui de barret, valdrá tres céntims més.

—¿Y no t' ha indicat fins quan durará aquest augment?

—Del cert, del cert diu que no ho sab; pero ell creu que probablement durará... fins que torni á pujarse un' altre mica.

Per algunas familias, com la del general, la del governador, la d' en Samá, la de l' Arnús, aquest augment de preu no significa gran cosa; pero per altrás, la puja de tres céntims per kilo en un article tan de primera necessitat com el pa, representa un trastorn económic considerable.

Ben clar ho manifestava una senyora, que ab lo que li dona 'l seu marit pel gasto de la casa apenas pot arribar á posar l' olla al foch.

—Si no t' allargas una mica més—li deya—no sé pas cóm me las compondré.

—¿Que m' allargui dius? A no ser que 'm lliguis pel cap á la barana de la galería y m' estiris pels peus, no veig manera d' allargarme. ¿Que no sabs que 't dono tot lo que guanyo?

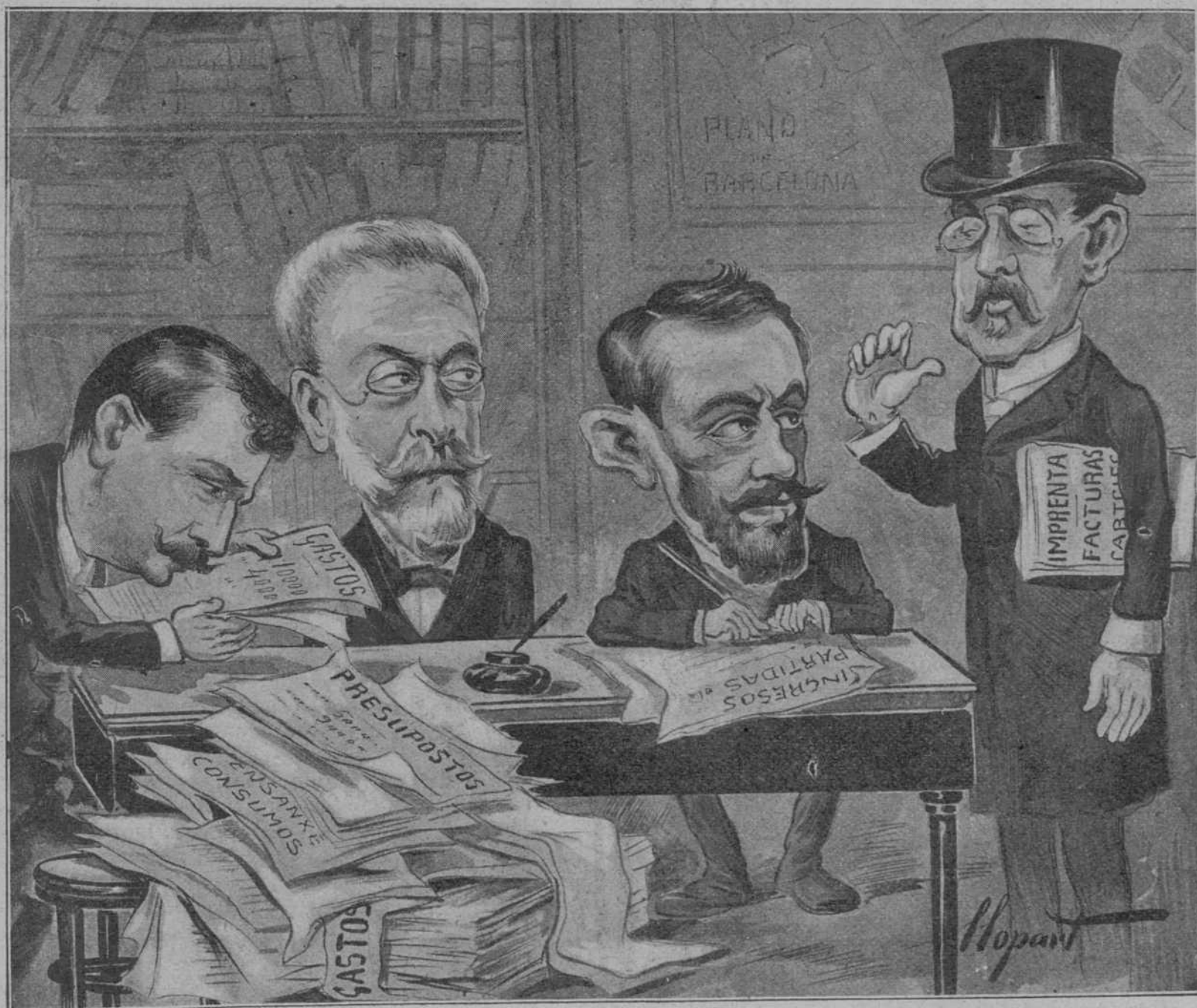
—¿Cóm ho faré, donchs? Veyám, explica't.

—¡Que sé jo, pobre de mí! Estalvia, suprimeix alguna cosa, fes la escudella sense pastas, las truytas sense ous, las sopas sense pa, els fregits sense oli...

S' ha de confessar, per xó, que l' arcalde, tan bon punt va enterarse de la puja del pa, cridá inmediatamente als forners per' ocuparse d' aquest vitalísim assumpto.

La entrevista, segons gent que té motius per sa-

ELS APUROS DE LA COMISSIÓ D' HISENDA

—¿Per falta de diners s' amohinan? ¡Pero, ángels de Deu!... ¿No tinch jo á casa máquinas que 'ls tirarán tants títuls de la Deuda municipal com vulguin?

berho, va ser de lo més tendre que pot imaginarse. L'arcalde parlava ab un accent tan patètic que trencava 'l cor; els amos forners casi bé ploravan.

—¿Per qué ho han fet aixó?—deya 'l senyor Lluch, gratantse desesperadament la nou del coll.

—Las farinas...

—¿Pero no veuhen que 'l poble está ja materialment á l' última pregunta?

—Ho considerém aixís mateix, pero las farinas...

—Nada: es precis que aquest assumpto s' arregli. Convoquin á tots els del seu gremi, y vegin si hi troban una solució.

Y ja no se 'n ha parlat més.

Es lo que succeheix cada vegada que algún article de primera necessitat sofreix un augment de preu dels que impresionan al públich. Las autoritats cridan als autors de la puja; aquéstos, davant de las sevas excitacions, prometen estudiar detingudament la qüestió; se separan donantse las mans; els diaris publican la corresponent gacetilla... y aquí da fin el sainete. L' augment establert no 's toca; el poble més ó menos cremat, el paga, y aném per un' altra puja, que no tarda gayre en venir.

Com succehirá ara, si no ab el pa, ab dos altres articles tan necessaris com ell. El ditxo ja diu que una desgracia may ve sola. Y molt menos hi pot venir tenint en nostra ciutat, al devant de la cosa pública, á un Ajuntament de tranquils que més pensan en divertirse que en preocuparse de si 'l poble menja ó 's rosega 'ls punys.

Si, senyors; perque la noticia no 'ls agafi descuydats y puguin pendre ab temps las sevas midas, se 'ls participa que desde primers d' any s' apujarán també la carn y 'l vi. ¿Motius d' aquesta puja?

Vagin á casa la Ciutat y allí, si hi troban algún regidor, que per casualitat no hagi anat de juerga, potser els ho explicarán.

La historia de sempre. Que 'ls pressupostos se saldan ab un déficit considerable; que 'ls gastos aumentan y las obligaciones creixen com la espuma; que la corporació municipal no té més remey que reforzar els ingressos y que, po-

sada en aquest tránzit dolorós, se veu en la trista necessitat de carregar més de lo que ja ho están las tarifas de consums.

Potser á vostés se 'ls ocorrerá que, fins admetent la necessitat que 'ls concejals suposan, l' Ajuntament podía haver buscat la nivellació del pressupost per altres camins menos gravosos á la classe modesta. Potser si que podía y fins devía haverho fet aixís,

«EL QUESO Á LOS PERROS DOMESTICA...»

—Vaja, té, perque siguis bon minyó. ¡Y qu' es d' *Horlanda!*...

TIBERIS EN PREPARACIÓ

—¿Que podém contar ab vosté pera obsequiar á las Cambras de Comers?
—¿Obsequiar diu? ¡Ja ho crech! Justament no 'ns ocupém d' altra cosa.

pero 'ls nostres regidors ho veuen de distinta manera y han preferit augmentar els drets del vi y de la carn, pensant, tal vegada, que ni la carn ni 'l vi son coses indispensables á la vida.

¡Es clar que no ho son! Lo indispensable no es aixó: lo indispensable es gastarse 25,000 pessetas en un concurs hípich dedicat als senyors que tenen cotxe, y 10,000 en un ápat en honor dels arcaldes catalans, y 5,000 en un *lunch* pels portuguesos, y 4,000 pera ajudar á un camiser, y 5,000 pera obsequiar á uns marins austriachs, y 2,000 pera agasajar á un coro, y 3,000 pera convidarne á un altre, y 15,000 pera anar á Zaragoza, y 2,000 pera arribarse á Tremp, y 80,000 pera armar una xirinola titulada «firas y festas.»

¡Aixó, aixó es lo indispensable, lo que no 's pot tocar, lo que l' Ajuntament ha d' atendre ans que tot y per sobre de tot!..

En últim resultat ¿qué pot succehir? ¿Que arribi un día en que 'l poble, faltat de pa y de feyna, aixafat pel pes dels impostos, pròxim á morir-se de gana, es presenti á la plassa de Sant Jaume per' esperar als regidors al seu pas y preguntarlos cóm ho ha de fer pera menjar?

¡No ha de ser aixó per ells motiu d' apuro.

May que aquest cas succeheixi—y es molt possible que sigui aviat—basta que qualsevol concejal s' acosti al poble y li digui:

—¿Tens gana?.. Vina al Saló de Cent á presenciari una sessió de las nostras, y t' atiparás desseguida.

SOBRE LA GUERRA

—Déixat de tonterías. Els russos sufriran tans revessos com vulguis, pero lo qu' es aquest hivern... lo qu' es aquest hivern ja veurás com tornan á portarse.

Y no mentirá.

Verdaderament, d'aquests senyors n'hi ha un *tipl*..

A. MARCH

VAJA... ¡PROU D' AQUEST COLOR! (1)

Simpática Dolores Mont:

Ab estrangera he llegit el seu primorós escrit, que m' ha fet abaixá 'l front; donchs m' ataca de valent y 'm posa com un drap brut; mes no 'm deixa convenent á pesar del seu talent.

Vosté diu que las morenas (á qui jo no vull cap mal,) tenen mes gracia y mes sal que las rossas... Apa... ¡buenas! No fe mica de rahó, defensant las morenetas ab tan calor, Doloretas. Si vosté es una excepció, no crech que li hagi motiu per que pensi com vosté; donchs el ditxo ja diu que: «Sols una flor, no fa istiu.»

Jo á vosté la considero, (no es per fer-li cap favor,) una dona superior; super-guapa, y ab salero. Mes no totas las morenas son com vosté... ¡Ca... barret! Mon criteri es molt estret per jutjar á semblants nenas. Y com no vull repetir arguments passats de moda, francament, no m' acomoda gens ni mica, discutir ab vosté, semblanta cosa. Sols dech dir per acabar, que 'l meu modo de pensar, á na 'l de vosté s' oposa.

Y respecte á si 'ls petons son mes bons ó mes dolents per quedar tots dos contents y tallar las discussions, demostrarm'ho be podria prácticament, y llavors, sens costarli cap esforços... per vensut me donarfa!

Ab aixó, fora temor, y deixém la feyna llesta. Es tot lo que li contesta en

LLUÍS G. SALVADOR

¡BONICH OFICI!

—¡Caramba, donya Pepa!

—¡Donya Ramonal... ¿Vosté per aquí?

Y las dugas amigas, que fa temps que no s' han vist, s' aturan al bell mitj del Pla de la Boquería, lloch del *encuentro*.

Després de las generals de la ley—«Vosté está molt bona, Vosté sí que ho está, Tot sovint parlém de vosté, L' altre día tenia intencions de venirla á veure,»—la conversa recau sobre la familia.

—¿Y 'l noy?—pregunta donya Pepa:—Ja deu ser d' alló més gran.

—Un xicotás com una casa: si 'l vejés no 'l coneixería.

—¿Ha sortit espavilat?

(1) Vegin-LA ESQUELLA del 7 de Octubre.

ENTRE BARCELONA Y ZARAGOSSA

—¿Qué diu?.. Més que un esquirol. Ja 'l tenim d'aprenent.

—Ajá!..

—Sí: un senyor conegut, que se 'l estima molt, se 'l ha posat al seu costat, y 'ns diu que si 'l noy no varia, ab el temps farà tronar y ploure.

—Aixó fa de molt bon sentir.

—Ja ho crech. L'aprenentatge sembla qu' es difícil, pero ab la disposició que 'l xicot manifesta, no duptém que 'n sortirà. Comensi per imaginar-se que cada día ha de llegir tot el diari.

—¿Per qué?

—Perque 's curteixi. La seva obligació es llegir-lo, pero sense fer cap cas de lo que diu. D' aquesta manera, si algún día la premsa s' arriba á ocupar d' ell, atacantlo y avergonyintlo, el noy se quedarà tan fresch y per una orella li entrarà y per l' altra li sortirà.

—¿Ben pensat!

—Després, ha de menjar molt, pero sense costar un céntim á casa.

—¿Cóm s' arregla aixó?

—¡Ah! Aquí está el salero. S' arregla fentse convidar per qualsevol, organisant excursions y partidas de camp pagant un altre, fomentant la celebració de festas de las quals li encarreguin á n' ell la direcció...

—Sí que té gracia! ..

—Molta! També ha d' acostumar-se á no tornar-se vermell per més cosas que li diguin y encare que aquestas siguin d' un tó molt pujat.

—Vol dir que ha de perdre la dallonsas...

—Casi casi. Una bona part del mati 'l emplea frequentant oficinas y despatxos de contractistas, captant-se la seva confiança, fentse amich d' ells, entant-se de cóm s' arregla pera conjuminar plechs de condicions d' obras que donguin marge per tot...

—Ja deu volguer manya aixó...

—Naturalment; pero 'l senyor que 'l ensenya diu que aquesta es una de las parts més essencials del aprenentatge. També li fa cultivar l' amistat dels grans comerciants de vi y oli, dels fabricants de sabó, dels vaquers y carboners, detots els que en una forma ó altra tenen tractes constants ab els fielats.

—¡Quánta feyna, pobre xicot!

—¡Oh! Si aixó fos tot!... A més de lo que li he dit, li ensenya de fer discursos retumbants, pero buyts d' idees; l' obliga á redactar programas molt bonichs, que després els hi fa estripar; li posa per lli-só l' aprendre de memoria las fetxas de totas las festas majors de Catalunya y provincias vehinas; l' exercita á faltar á la paraula empenyada, á dir avuy una cosa y demá un' altra de distinta, á burlarse de las lleys y ordenansas establertas, á passejarse en cotxe ab el cap ben alt, á mirarse 'ls interessos públichs com si fossin seus... en fi, una pila de cosas, que n' hi ha per marejar á una persona.

—Y ¿s' aprofita 'l noy, s' aprofita?..

—Miri si s' aprofita, que ja va en tranvía sense pagar.

—Y bé ¿de qué es aprenent? ¿Quin ofici es aquest?

—¿Encare no li he dit?... ¡Aprenent de regidor!

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

OBRA DE JACINTO BENAVENTE.—En poch temps hem rebut quatre volúms, de las obras complertas del espiritual escriptor castellá, que dona á llum la Casa de Toledano López y C.^a de Madrit. Entre 'ls que porta publicats y 'ls que té en estampa no baixa de una dotzena el número de tomos que compondrán fins ara la collecció... y dihém fins ara, perque en Benavente se troba en la flor de la joventut y per tant en condicions de produhir encare molt.

Dos dels rebuts corresponen al quart y quint de son Teatro, y contenen respectivament las obras següents: *Modas*, *Lo cursi*, *Sin querer* y *Sacrificios*, y *La Gobernadora* y *El primo Román*, totas ellas aplaudidas sobre la escena.

Els dos restants están constituïts per *Cartas á mujeres* — quinta edició — y *Figulinas* — segona edició.

—¿Qué tal va aixó, senyor Lluch?

—¡Molt bé!... Ens divertim d' una manera atrós. En vihi fondos.

Ben conegut es de tota Espanya y ab molta justicia considerat y celebrat en Jacinto Benavente y aixó 'na excusa d' embrancarnos en disquisicions crítiques, que per altra part no trobarían prou espay en LA ESQUELLA. Hem, per consegüent, de limitarnos á una mera nota bibliogràfica y á una sincera recomenació.

Benavente es un dels escriptors de las últimas fornadas que més sobresurt, per son esperit despreocupat, per sa agudesa, per son ingeni y per la intenció que entranyan tots els fruyts de la seva ploma. Es además un excelent estilista, que ha sabut rompre els motllos vells, donant elasticitat y calor de vida á la llengua castellana.

Baix tots aquests conceptes son dignas d' encomi las sevas obras, y mereixen figurar en la Biblioteca, y encare millor sobre la taula d' estudi de tota persona amant de la bona literatura, y especialment de aquellas que desitjin passar agradablement la estona, saborejant els fruyts sabrosos de un ingeni despert y atractiu.

En tots els països d' Europa 'ls autors contemporanis de mérit viuen en contínuo comunió ab el públich, que no deixa de alentarlos, adquirint las sevas obras. Pera posarnos á la altura de aquests pobles ilustrats, per europeisarnos, no basta ab que hi haja autors que produheixin; es además necessari que hi haja lectors que agotin las edicions.

Jacinto Benavente se fá digne de aqueixa preferencia, com adalit incansable qu' es, de la cultura nacional.

PUBLICACIONES DE LA ESCUELA MODERNA.—Aquesta institució docent barcelonina que s' ha colocat á la vanguardia del progrés en materia d' ensenyansa, acaba d' enriquir la seva biblioteca ab dos nous volúms. Es el primer un *Resúmen de la Historia de España*, per Nicolás Estébanez. Tanca en breus páginas una condensació de la historia nacional, haventse inspirat son autor en un criteri democrátich y progressiu.—El segón es una traducció feta per Anselmo Lorenzo de l' obra de Albert Bloch y Paraf-Javal, titulada: *La substancia universal*. La pedagogia laica y per consegüent despresa de tota preocupació dogmática, té en aquest llibre al igual qu' en totas las publicacions de la *Escuela Moderna*, un poderós ausiliar pera treure fruyt de l' ensenyansa.

MONOGRAFÍA DEL MONASTIR DE SANT CUGAT DEL VALLÉS, per M. FARRERAS MUNNER.—Constituheix la primera producció relativa á monuments de la terra, que dona á la estampa el *Círcul Artístich de Barcelona*. Al treball descriptiu del autor qu' es bastant complert y de un estil animat per l' entusiasme, s' hi uneixen un bon número de hermosas vistas del Monastir, intercaladas en el text, de manera que la publicació editada ab irreprotable elegancia reuneix el doble carácter de Guia y de Album.

RATA SABIA

PRINCIPAL

La inauguració vá tenir efecte, presentantse el vell teatro repintat, empolaynat y espléndit de llum... y lo que mes li esqueya, favoregut ab una concurrencia numerosa y distingida.

La companyia de la Sra. Tubau ha sigut reforsada ab elements de valia, com la Srta. Catalá y 'ls Srs. García Ortega y Mendiguchia, ben coneguts y aplaudits del públich de Barcelona.

Sobre la obra de 'n Sellés *Las Vengadoras* no 'n dirém sino qu' en poch temps ha envellit molt. Camina el teatro avuy per derroters molt distints dels que segueix ella, ab sa acció inconsistent y ab sos personatjes que supleixen la falta de vida y de carácter, ab un etern espuerneig de frasses, com si se las haguessin apostadas á quí mes y de més agudas ne pugui dir.

El públich va aplaudir als intérpretes y de una manera especialíssima á la Sra. Tubau.

ROMEA

S' ha de reconeixer que 'l Sr. Pous y Pagés, ab sa nova comedia *L' endemá de bodes* ha donat un pas de importancia en sa carrera d' autor dramátich, per més qu' encare li falta molt per alcansar un éxit de aquells que quedan. Esperém que 'l trobará 'l día que 's decideixi á coordinar las sevas concepcions y á construhirlas sobre una carcassa sólida y ben equilibrada, com també, y aixó es encare mes factible quan noti, que sobre l' escena res se fá tan pesat com las repeticions. El públich ne té prou ab que se li diguin las cosas una sola vegada, si se li diuhen bé y ab la deguda claretat. Per aquest motiu sempre que 'ls personatjes se las repeteixen ells ab ells, el públich que ja n' está enterat, acaba per aburrirse.

Sens dupte per son amor innat al verisme, 'l Sr. Pous y Pagés no té sempre present aquesta regla elemental de la mónita escénica, que li recomaném, per ser autor que val y que promet moltíssim, respectanli aixó sí 'l dret de acullirla ó no, segons millor li sembli.

En la seva comedia hi há molta pasta: un pensament felís; algunas situacions ben endavinadas, que brollan espontáneas de la mateixa acció; hi ha sobretot un diálech, modelo de justesa en la dicció popular, genuinament ampurdanesa. Hi falta, empero, condensació, seguretat en el desarrollo, y esmoltxament, molt esmoltxament en la major part de las escenas, que pecan de diluhidas. Un autor dotat d' experiéncia ¡quín partit hauría sabut treure del contrast entre 'is dos matrimonis, el dels vells que se separan, al veure que mútuament s' han enganyat, y 'l dels joves, que ab tot y haverse casat per forsa, un cop passada la primera nit, resulta que s' estiman! ¡Quín relleu hauría donat al predomini de l' amor juvenil, triomfant de tot, que no medita pero sent, que no calcula pero confia! Sens dupte que aixó es lo que s' ha proposat el Sr. Pous; pero 'ls resultats no han correspost als seus intents, y l' acte ters, cridat á ser el millor de la comedia, ha quedat per fer.

L' execució bastant ajustada, sobre tot, per part de la Sra. Jarque, la Srta. Llorente y dels Srs. Rojas, Daroki, Capdevila, Vinyas y Barbosa, qui, no obstant, hauría acertat en el tó que requereix el seu paper, carregantlo menos. Ha de tenir en compte que no pinta millor qui més apreta 'l pinzell, sino qui sab manejarlo ab garbo.

GRANVÍA

El rey del valor es un part de quatre ingenis. La lletra es deguda als Srs. Paso y Cruselles y la música als mestres Calleja y Lleó.

L' obra té tres quadros: d' ells el primer es el que sobresurt: es el més nou y graciós, sobre tot, per las escenas en que hi intervenen las quatre fadrinas del Fígaro modernista. La lliçó de afeytar, donada ab música, es una pessa de aquellas que desde l' escenari se 'n van á passejar per tot arreu, fins que tothom se causa de sentirias.

Pero un' obra que comensa tant bé, decau en els dos últims actes, excessivament groteschs, y acaba xocarrement, ab escenas més aviat pantomímicas que cómicas.

¡Qué s' hi ha de fer! Quan se tracta de toros se diría que certs autors perden el senderi. ¡Y quínas criaturadas s' atreveixen á conjuminar tan lluny de la verdadera gracia!

NOTAS

En el *Circo barcelonés*, vinga racomodar óperas, com aquellas mares de familia que de un paltó del pare 'n fan una americana pel noy. Aixís s' ha fet fins ara ab duas: ab *L' Africana* y *La Bohemia*.

∴ A *Novedats* s' ha reproduhit la sarsuela d' espectacle *Un viatge á Suissa*. Entre tant, s' anuncia un cambi de género, pssant de la sarsuela al melodrama á cárrech de una companyia dirigida pel Sr. Estrada y de la qual ne forman part las Sras. Echevarría y Santoncha y 'l senyor Bonaplata.

∴ A *Eldorado* venen anunciant per aquesta nit l' estreno de *El pobre Valbuena*.

∴ L' últim dimars *huelga* teatral, en tota la línea.

Sembla que algú va indicar la conveniencia de que no hi hagués funció á causa de la mort de la princesa de Asturias... Y com els governs monárquichs y 'ls teatros

CASSADOR PRÁCTICH

—¿Tú n' estás segur de menjar perdiu?

—Ves si n' estich, que avans de agafar l' escopeta ja n' hi comprat mitja dotzena.

tenen tants punts de semblansa, se varen entendre desseguida, y 'l públich de Barcelona, está clar, oficialment va posarse molt trist.

A las empreses, qu' en senyal de dol, se van veure en el cas de no fer funció, se 'ls reserva 'l dret de ferne dugas en senyal de alegría 'l día del bateig de la infanta.

N. N. N.

UN CAS... COM UN CABÁS!

La premsa d' informació quan hi ha algún succés que peta, te d' anar seguint la beta per informá á la opinió.

Perque 'ns fassi bon profit durant mes de una senmana ha estat beta... *sevillana* l' únich plat que 'ns ha servit.

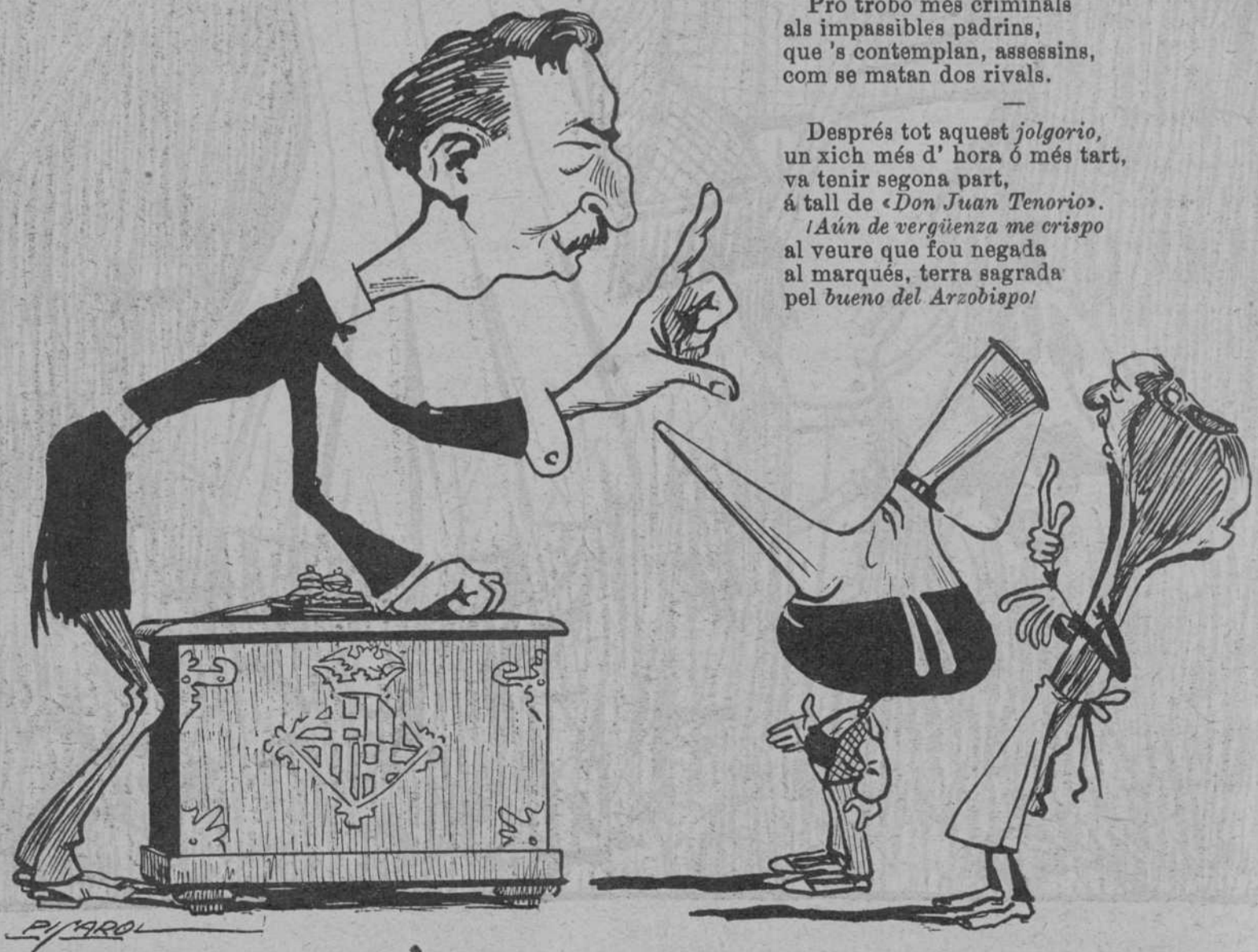
Havém sapigut que allá, al país de las olivas molsudas y aperitivas y bonas per *rellend*;

A la terra del bon ví, y de las bonas manolas, y dels pets de castanyolas

(vaya un cas ne vá succehí! El Capitá senyor *Tapias*, y el marqués y gran senyó dels dos *Piks*... y repicó fent pinyas com uns ganapias,

van ferse un *set* al *chaqué*, van anar de patarota, y varen ser la ríota de tot Sevilla... y tolé!

DESPRÉS DEL PA

—Y nosaltres, senyor arcalde, ¿quín día 'ns apujém?
—Espereuvos un xich, que aviat us arribará 'l torn.

L' honor va quedá ab dos blaus y un deute aixís, ¿cóm se salda? Prometent per la Giralda desafiarse com uns *Braus*.

Y al igual que si 's tractés d' un bateig ó d' una boda y *pese á Sevilla todá*, van fer padrins, caballés.

La tungada adelantant dels Tenorios y els Mejías, van trobarse als quatre días en la *quinta de Don Juan*.

D' entre 'ls padrins el més ase, ó el de més enteniment, volía dalshi entenent que se 'n tornessin á casa.

Pro 'l marqués, fent un sospir, va exclamar: ¡D' aquí no 's guilla! *Nos aparta de Sevilla vedlo, el Guadalquivir*.—

No hi havia ja esperansa de poguer desfer l' error; y per altra part l' honor ofés clamava venjansa.

Va cumplirse lo acordat, *mas el capitán avaro*, va deixá al tercer disparo al seu rival estirat.

—¡Oh y es mort—¿Donchs que us pensavau, ¿Creyeu qu' un capitá tira ab pistoletas de fra...?

—¡Es que nosaltres...!—¡Badavau!

Que l' enterrin tot seguit, déu al jutje l' acte extesa... ah!... y digueu á la marquesa que 's queda sense marit.

Aixó, sense comentaris, que 'l fet ja se 'ls porta sol; hasta es passador, si 's vol, que 's matin dos adversaris.

Pro trobo més criminals als impassibles padrins, que 's contemplan, assessins, com se matan dos rivals.

Després tot aquest *jolgorio*, un xich més d' hora ó més tart, va tenir segona part, á tall de *«Don Juan Tenorio»*.

¡Aún de vergüenza me crispo al veure que fou negada al marqués, terra sagrada pel bueno del Arzobispo!

INFRAGANTI

—¿No te da vergüenza tirar bolitas de pan con misto á las pobres bestias?
¿Por qué no vas á tirarlas al Saló de Ciento, una tarde de sesión?

Y de Herodes á Pilat
el cos del pobre difunt
se vegé enterrat per punt,
y per punt desenterrat.
La meva opinió es humil;
pro si un civil va matarlo,
crech qu' es llógich enterrarlo
al Cementiri civil.
Y prou. «No quiero la piel
dejar aquí entre sus manos.
¡Ahora que los sevillanos
se las entiendan con él!»

PEP LLAUNÉ

¡Cosas de Catalunya! Y dich de Catalunya, porque no todas las que pasan han de ser cosas d' España.

No s' ha fet encare cap concessió sobre ferm: ens trobém en el período dels preliminars elementals y ja hi ha xoques y de-scarrilements.

Dimars, á cada quart d' hora ¡barrabúm! canona da que te crió.

Aixís es com s' anunciava la mort de la Princesa de Asturias, gastant pólvora en salvas.

ració municipal. Per lo tant, hi ha que dirli al Alcalde:— Senyor Lluç, apuntis un tant, que aquesta vegada se l' ha guanyat.

Es més que probable segur, que las barracas tornarán á edificarse; pero aquesta vegada será posantse á la línea del carrer, es á dir restitubint al públich lo qu' es del públich.

Lo passat no haurá sigut més que un incident sense importancia, ni trascendencia.

Y 'l Paralelo, el Montmartre barceloni, tornarà á recobrar en breu l' animació y l' alegría per un moment interrompudas.

Apropósit dels carrils secundaris, el Sr. Bertrán y Musitu va mostrarse molt disgustat porque la Diputació Provincial no va tenir á bé fer cas de las sevas pretensions.

Y al Ajuntament el seu company de causa, Cambó, va tractar de donarli quart y ajuda.

ESQUELLOTS

Per últim el senyor Lluç ha volgut demostrar qu' es un alcalde enérgich, batentse ab las barracas del Paralelo y vencentlas en tota la línea.

Feya molt temps que la corporació municipal havíaprés l' acort de derribar las que no es iguessin en regla, qu' eran casi bé totas, y per fas ó per nefas aquest acort no 's feya efectiu y l' seu compliment s' anava aplassant sempre. Ja era hora de que hi hagués qui posés fi á un estat de cosas que cedía en desprestigi de la corpo-

PELS POBRES

—Teniu, y preneune la bona voluntat. Com que ab las últimas juergas s' han gastat tants diners, no podém fer mes que aixó.

Las salvas se disparan de bon dematí, al bell punt de mitj-día y á posta de sol, quan se fan per un motiu alegre.

Pero quan s' han de fer per un motiu trist, s' etjegan ab intermitencias de quart en quart d' hora.

Dimars ho varem apendre.

Felissos païssos els regits per la institució monàrquica, perque en ells, además del llenguatge de las flors y 'l del vano, hi ha també 'l llenguatge de las salvas.

Diuhen de Berga que ja s' han acabat els bolets.

Aquest any la cullita ha sigut molt escassa.

Y no falta qui se 'n dol, considerant que tot el mal d' Espanya vé de aquí: de que hi haja tan pochi bolets.

Un raig de llum que ilumina tots els horrors de l' administració municipal.

¿Saben quan li deu l' Ajuntament á n' en Lebón per atrassos del alumbrat públich?

No més que un milió trescentas mil pessetas.

Ara compendrán perque 'ls fanals del carrer fan tan mala cara.

¡ALELUYA!

—¡S' ha acabat l' atrós martiri
d' aquella tétrica vista!
¡Ja han desfet el cementiri
modernista!

Pero no tenen rahó.

Perque de las cantitats que deu y no paga, l' Ajuntament n' abona interessos á rahó del cinch per cent.

Veritat es que á n' en Lebón li queda un recurs expedit: el de no pagarli l' import dels interessos: de la mateixa manera que no li paga l' import del con-súm, y ell que vaji fent feix fins que tot Barcelona sigui seva.

Quan arribi aquest cas podrá ferse l' agregació de Barcelona á Badalona, població que á horas d' ara tot ho té embargat, sense saber de quin cantó girarse.

Imitant á Lluís XIV, podrá dir que ho realisi:

—Ja no hi ha Besós.

Lo dels *Escachs vivents* porta trassas de quedar com una institució barcelonina.

Tant es aixís que, segons sembla, l' Ajuntament se proposa adquirir la lámpara eléctrica y tots els adminículs necessaris pel espectacle.

Y ab motiu de la reunió de l' Assamblea de las Cámaras de Comers, els delegats que vinguin á Barcelona serán obsequiats ab una partida.

Sens dupte perque quan tornin á sos pobles respectius, puguin dir que aquí á Barcelona tot ens ho preném jugant.

Alló de l' autonomia de Catalunya está més pròxim de lo que molts se figuran.

A París se conspira de ferm, y á l' hora menos pensada, 'ns caurá al damunt com un manná.

El *Heraldo* de Madrit aixís ho revela, per conducto del seu corresponsal de Barcelona. De manera qu' en aquest punt més que *Heraldo* de Madrit, sembla *Heraldo* de la Autonomia catalana.

Las cosas están tan adelantadas que ja fins están designadas las personas que han de formar el primer ministeri.

Son las següents: President del Govern, en Lluís Doménech.—Negocis extrangers, en Pella y Forgas.—Interior, en Cambó.—Hisenda, en Graell.—Agricultura, en Zulueta.—Industria y Comers, en Ferrer y Vidal.—Instrucció pública, en Bardina.—Guerra y Marina, en Llord y Justicia, en Pla y Daniel.

Segons noticias, la cosa va tant de serio, que alguns dels designats ja s' han comprat la cartera.

A última hora un company de causa, que, per lo vist, está molt ressentit perque no s' ha pensat ab ell, me diu qu' es veritat lo de la compra de las carteras.

Pero afegeix:—No obstant, precisa fer constar que no las han compradas per anar al ministeri, sino per anar á estudi.

En Joanet Elías propietari del café de Novetats á qual restauració s' está procedint actualment, acaba de fer un bon regalo á la Junta autónoma de Bellas Arts.

Li ha regalat més que una casa: tota una ciutat.

La vista panorámica de Barcelona que figurava en la testera del café, obra del plorat artista Soler y Rovirosa, y una de las pocas que, prescindint de las escenográficas, va produhir.

Hi ha que agrahirla per dos motius: pel seu mérit y per la seva procedencia.

La tragedia del descans dominical.

El pèndres per la tremenda la privació de traba-

llar y de guanyarse la vida 'ls diumenjes, estava reservat, no á cap industrial ni botiguer, sino á un torero.

A un principiant, á un aprenent, á un novillero, conegut per *El niño de Jené*.

A poca distancia de un cinematógrafo y quan major era la concurrencia va clavarse un tiro á la cloca, perque, com ell havia dit avants:—*Con eso der dezcanzo dominical el oficio de torero está perdido.*

•••
[Quín remordiment per en Sánchez Guerra!...

No falta sino que tots els toreros imitin á n' aquell novillero, donant tots las mateixas probas de *tener vergüenza torera*, y haurá acabat la més genuina de las institucions nacionals.

Sagunto, Numancia, els companys de Sectori y 'l suicidi dels toreros... ¿Ne volen més d' epopeyas per una nació sola?

Els propietaris afectats pel nou impost municipal sobre las tribunas, que roban espay á la vía pública, se negan á affuixar la mosca, y portan el seu empenyo fins al extrem de haver nombrat á un advocat á fi de que procedeixi per tots els medis á la defensa dels seus drets.

Aixís m' agradan els homes: que tinguin tessón y energia. Lo que haurían de satisfer al Ajuntament,

es millor que ho inverteixin en armarli plets y qüestions.

Aquí no més han de pagar els pobres. Carréguinse més de lo que ho están els queviures de primera necessitat, y no hi ha haurá cap propietari que s' enfadi.

•••
L' altre dia un d' ells ho deya tot serio:

—Figúrinse que jo posseheixo sis casas á l' Ensanche: una al Passeig de Gracia, tres á la Rambla de Catalunya y las dos restants al carrer de Corts. ¿Qué no comprenen que si 'm fan pagar l' impost per las tribunas que tinch en aquestas fincas, casi 'm tiran á la miseria?

¡Pobres propietaris! Verdaderament fan una llástima, que 's necessita no tenir cor pera no compa-deixe'ls.

Créguinme á mí: quan ne vegin algun alláguinli cinch centimets y d'guinli que no plori.

L' endemá de bodas.

En el moment en que, després de llevarse, coloca la novia la simbólica flor de taronjer sota de un globo de cristall, li diu el nuvi:

—¿Sabs noya que roncas de una manera deliciosa?

Ella ab tota ingenuitat:

ARTISTAS

—¿Qué pintas ara?

—Res: espero que 'ls colors baixin.

LA RECULLIDA DELS TRINXERAYRES

—A las malas ó á las buenas,
l' órden ha sido donada,

y por más que os cargoleis,
dormireis sota teulada.

—¿De veras? Donchs mira ets tu el primer home
que 'm diu una cosa semblant.

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NUMERO

- 1.ª ANAGRAMA.—Pedris —Perdis.
- 2.ª TRENCA-CLOSCAS.—La Pecadora.
- 3.ª CONVERSA.—Masquefa.
- 4.ª GEROGLÍFICH.—Per closcas las tortugas.

XARADA

[AL MEU AMICH LO POETA AMPURDANÉS
F. CARRERAS P.

— IDILI —

Pe 'l Parch tot passejant van dos aymants
pintantse á cau d' orella 'l dols amor.
Hu-dos-tres-quart per ella 's veu qu' es ell;
mes ella, també n' es, per ell, molt tot.

No 's fixan ab quí passa tot gaudint
tendresas y melosas sensacions:
ni ouhen dels aucells els cants aguts
que llansan per l' arbreda encisadors.

—¡Qu' hermosa qu' ets, m' aymía ab eix vestit
—diu ell, mirantla intrépit, temptador—
tant *prima-inversa-sis*, sens cap *sis-tres*,
y ab el llasset que 't trena el cabell ros.

¡Qu' hermosa qu' ets, qu' hermosa!.. ¡Ay! si estampés
demunt de —*sis tres-cinch-sis* un petó
creume, m' aymía, fora entre 'ls mortals
el sér mes complagut, el mes ditzós.

Aném, aném voltant aquests jardins
tal com la papellona ho fá á las flors
pera xuclá en sos calzers virginals
el néctar sadollat tot de dolsor.

Aném, busquém l' ombriu, 'hont sentadets
sentím bategá ab pressa els nostres cors:
allí sabrás lo qu' es, nena, gaudir;
allí veurás lo qu' es el ver amor.

J. MONTABLIZ

TRENCA-CLOSCAS

D. GENARO N. NICOLAU
CALAF

Formar ab aquestas lletas el títul de un drama lírich
castellá.

K. MALIK

CONVERSA

—Camilo. La germana d' en Pau está malalta.
—¿Quína? La Quima.
—No, home, la que t' acabo de dir.

M. SABATÉ Y FURTIA

GEROGLÍFICH

FEBRER

BARATO
OLI
+
FILLAS

EUDALT SALA

Dentro de pocos días aparecerá el
Almanaque Bailly-Bailliere

Ó SEA

Pequeña enciclopedia popular de la vida práctica

Rústica, Ptas. 1'50—Cartoné, Ptas. 2

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Ultimas novedades

Los innominados , por R. de Aguirre	Ptas. 2'—
A + B. Enseñanza de los perros.	» 3'50
La crisis en España , por José Elías de Molins.	» 5'—
Los ideales de la vida , por William James. 2 tomos	» 1'50
Lo camí del Sol. Tragedia de Angel Guimerá	» 2'—

DON JUAN TENORIO

DRAMA DE
DON JOSÉ ZORRILLA
Ptas. 2

EL NUEVO TENORIO

POR
J. M.ª BARTRINA y R. ARÚS
Ptas. 2

DIVENDRES QUE VE, DIA 28

La Esquella de la Torratxa

NÚMERO ESPECIALMENT DEDICAT

À LA

FESTA DELS MORTS

SORTIRÀ MOLT AVIAT

Supliquém novament à nostres corresponsals formulín la demanda d' ALMANACHS.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mutuo ó be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrà à volta de correu, franca de ports. No responém l' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificat Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

DAVANT DEL PILAR

LA VERGE:—¿Cóm marxan las cosas de Barcelona?
 ELS REGIDORS:—¡Magníficament!... D' ensá que ocupém el cárrech ja hem fet onze excursions, divuyt tiberis,
 trentados lunchs y una pila de petits xefis que no 's contan.